

โรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบจากพยาธิ (Eosinophilic meningitis)

โรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบจากพยาธิ (Eosinophilic meningitis) เกิดจากเชื้อ *Angiostrongylus cantonensis* พยาธิตัวนี้บางคนเรียกพยาธิหอยโข่ง หรือ พยาธิปอดหนู เพราะตัวอ่อนของพยาธิส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหอยโข่ง สาเหตุของโรคที่พบบ่อยที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และกลุ่มน้ำแปซิฟิก เกิดจากการรับประทานหอยน้ำจืดและกุ้งดิบ⁽¹⁾ ซึ่งประชาชนไทยยังคงมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช่นนี้อยู่ ดังการสำรวจพฤติกรรมการบริโภคอาหารปี พ.ศ. 2554 ด้วยการรับประทานอาหารแบบสุก ๆ ดิบ ๆ ร้อยละ 0.4⁽²⁾ โดยเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมักบริโภคของดิบทั้งเนื้อสัตว์ กุ้ง หอย ปู ปลา ยังคงมีอยู่ค่อนข้างสูง⁽³⁾

ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบจากพยาธิ รวม 174 ราย อัตราป่วย 0.27 ราย ต่อประชากรแสนคน ไม่มีผู้เสียชีวิต

อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชายเท่ากับ 1 : 1.7 กลุ่มอายุที่พบอัตราป่วยสูงสุด คือ 35 - 44 ปี เท่ากับ 0.42 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอายุ 55 - 64 ปี (0.34), 45 - 54 ปี (0.33), 15 - 24 ปี (0.29), 25 - 34 ปี (0.26), 10 - 14 ปี (0.22), 65 ปีขึ้นไป (0.13) และ 5 - 9 ปี (0.05) แต่ไม่มีรายงานผู้ป่วยในกลุ่มอายุ 0 - 4 ปี (รูปที่ 1)

สัดส่วนอาชีพในกลุ่มผู้ป่วยที่พบสูงสุด คือ เกษตรกรรม ร้อยละ 48.28 รองลงมา ได้แก่ รับจ้าง (27.01) นักเรียน (15.52) นอกนั้นอาชีพอื่น ๆ

ผู้ป่วยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 78.73 เขตเทศบาล (21.26) เป็นรายงานจากโรงพยาบาลชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 63.21 รองลงมา คือ โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป (35.06) สถานีอนามัย (1.15) โรงพยาบาลเอกชน/คลินิก (0.57) และผู้ป่วยเข้ารับการรักษาระยะผู้ป่วยนอก ร้อยละ 77.59 ผู้ป่วยใน (22.41)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา ภาคที่มีอัตราป่วยสูงสุดทุกปี ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยในปี พ.ศ. 2558 อัตราป่วยเท่ากับ 0.67 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ ภาคเหนือ (0.21) ภาคใต้ (0.02) และภาคกลางไม่มีรายงานผู้ป่วย (รูปที่ 2) จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด คือ เลย (14.76) รองลงมา ได้แก่ มุกดาหาร (2.31) หนองคาย (1.16) ชัยภูมิ (0.97) ร้อยเอ็ด (0.92) เชียงใหม่ (0.82) บึงกาฬ (0.71) เชียงราย (0.64) กาฬสินธุ์ (0.41) และหนองบัวลำภู (0.39) (รูปที่ 3) และจากการทบทวนข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึงปัจจุบัน จำนวน 7 ปี

พบว่า จังหวัดเลยมีอัตราป่วยสูงสุดของประเทศถึง 5 ปี โดยมีอัตราป่วยระหว่าง 23.08 - 15.62 ต่อประชากรแสนคน

ผู้ป่วยปี พ.ศ. 2558 พบได้ตลอดทั้งปี จำนวนผู้ป่วยรมน้อยกว่าค่ามัธยฐาน 5 ปี (พ.ศ. 2553 - 2557) และน้อยกว่าปี พ.ศ. 2557 (รูปที่ 4) จำนวนผู้ป่วยเริ่มลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 และลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน (รูปที่ 5)

การป้องกันและควบคุมโรค ประชาชนควรรับประทานหอยหรือสัตว์น้ำจืดอื่น ๆ ที่ปรุงสุก น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติควรต้มก่อนดื่ม เพราะอาจมีพยาธิระยะติดต่ออยู่ในน้ำ ควรล้างพืชผักที่จะรับประทานสด ๆ ให้สะอาด และผู้ที่ใช้มือทำงานบริเวณที่มีหอยน้ำโรคควรล้างมือให้สะอาดหลังเลิกงาน

สรุป โรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบจากพยาธิ ปี พ.ศ. 2558 อัตราป่วยลดลงจากปีที่แล้ว พบผู้ป่วยตลอดทั้งปี กลุ่มอายุ 35 - 44 ปี อัตราป่วยสูงสุด อาชีพเกษตรกรรมมีสัดส่วนสูงสุด ผู้ป่วยอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด การรายงานผู้ป่วยมาจากโรงพยาบาลชุมชนมากที่สุด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราป่วยสูงสุด ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรค ได้แก่ พฤติกรรมการรับประทานอาหารดิบหรือ สุก ๆ ดิบ ๆ โดยเฉพาะสัตว์น้ำจืดประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมบริโภค

เอกสารอ้างอิง

1. JE Alicata (1991). "The Discovery of *Angiostrongylus Cantonensis* as a Cause of Human Eosinophilic Meningitis". *Parasitology Today*, 7(6): 151-153.
2. สำนักสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจพฤติกรรมการบริโภคอาหารของประชาชน พ.ศ.2556. กรุงเทพฯ. สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร :2557
3. พิษณุ อุดมเมเวที. พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่นำไปสู่ภาวะการเจ็บป่วยของประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2550 [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้น วันที่ 2 มิ.ย. 2558] เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=95000000822>

ผู้เรียบเรียง

วัชรวิ แก้วนอกเขา

บรรณาธิการวิชาการ

ดร.นพ.ปณิธิ อัมมวิริยะ

Fig.1

Reported cases of eosinophilic meningitis by age - group, Thailand, 2015

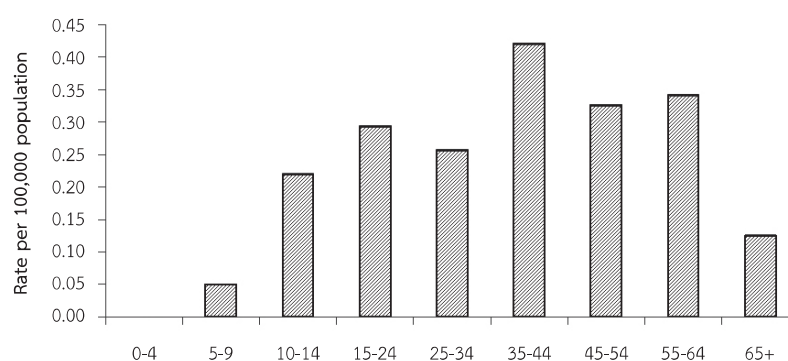

Fig.2

Reported cases of eosinophilic meningitis per 100,000 population by region, Thailand, 2011 - 2015

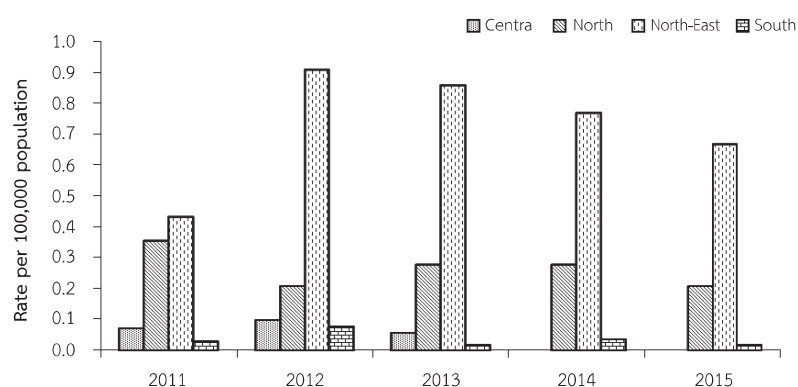
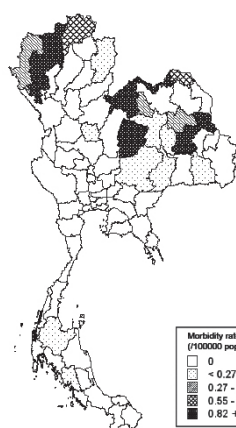

Fig.3

Reported cases of eosinophilic meningitis per 100,000 population by province, Thailand, 2015

Top Ten Leading Rate

1. Loei	14.76
2. Mukdahan	2.31
3. NongKhai	1.16
4. Chaiyaphum	0.97
5. Roi Et	0.92
6. Chiang Mai	0.82
7. Bungkan	0.71
8. Chiang Rai	0.64
9. Kalasin	0.41
10. Nong Bua Lam Phu	0.39

Fig.4

Reported cases of eosinophilic meningitis by month, Thailand, 2014, median (2010 - 2014), 2015

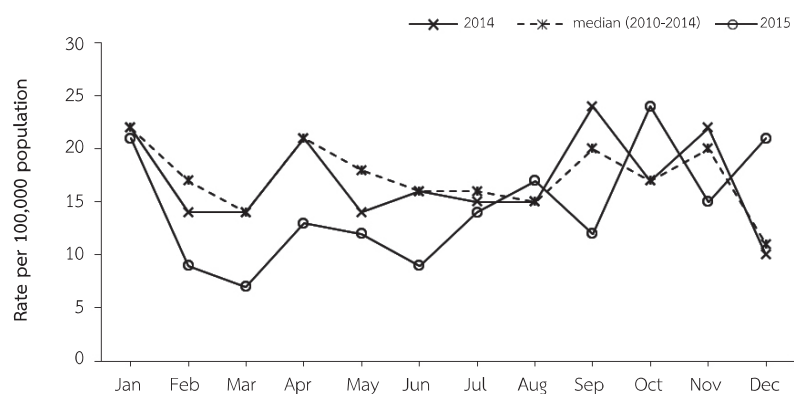

Fig.5

Reported cases of eosinophilic meningitis per 100,000 population by year, Thailand, 1974 - 2015

